

II. évfolyam.

Nov. 11. füz.

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATEOL. TANÜGYI HAVI KÖZLÖNY.

Ára egy évre 2 frt 20 kr.

**MEGRENDELÉSEK ÉS DOLGOZATOK AZ „IGAZSÁG” SZERKESZTŐSÉGÉHEZ KÜLDENDŐK
GYERGYÓ-DITRÓBA (CSIKMEGYE). KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.**

SZERKESZTI:

P. FELICIAN

áldozár.

GYERGYÓ-DITRÓ.

NYOMATOTT DITRÓ, S SZÁRHEGY KÖZSÉGI GYORSSAJTÓJÁBAN, DITRÓBAN.

1887. 11.

Szerkesztői telephon.

— **G. J. urnak, Gyulafehévár.** A jeles cikket vettük s közöljük is, de folytatásával kérjük semmit se késni, valamint a másikkal sem.

— **Azon t. lelkész** urak. kik hátralékban vannak — intentiók — elvállalásával is törölhetik adósságukat.

— **M. J. Sz. P. falva.** Holt híret vettük, két retourozott lapon. Deo Gratiás! hogy nem igaz.

— **E. G. Szamosujvár.** A levélben irtak s kértek. pár nappal az elküldés után, teljesültek s így ne fáradj továbbra. Sok üdvözet.

— **Zlamál Á. tanár urnak Gy.** Ohajtanók, ha a központból legalább egy kis érdeklődést mutatnátok ti is a vallási mioban megtámadott Csik-megye iránt — sed coentieuere omnes. Talán csak nem félnek?! —

— **B. G. Kolozsvár.** Leveledet az irt ügyben rég várom. de igen késik. Festina!

— **Á. Balázs Kolozsvár.** Cur obmutuisti? promissum trasmitte!

— **E. I. n. Miskolcz.** Kérem szépen. kegyetek nem vétettek. Ily helyen biztosítva voltunk.

— **A. k. a. Eger.** A 6 fít. kaptuk s a könyveket a többi rendelménnyel jövő hó elején küldjük. Egy szakavatott cikket mi is elvárhatnánk. hisz a kath. lapok mind örömet közlik a k. a. szép dolgozatait.

— **Ft. P. Angelicusnak.** Köszönöm szivességét: az ajánlás jövőre maradt térszüke miatt, itt is.

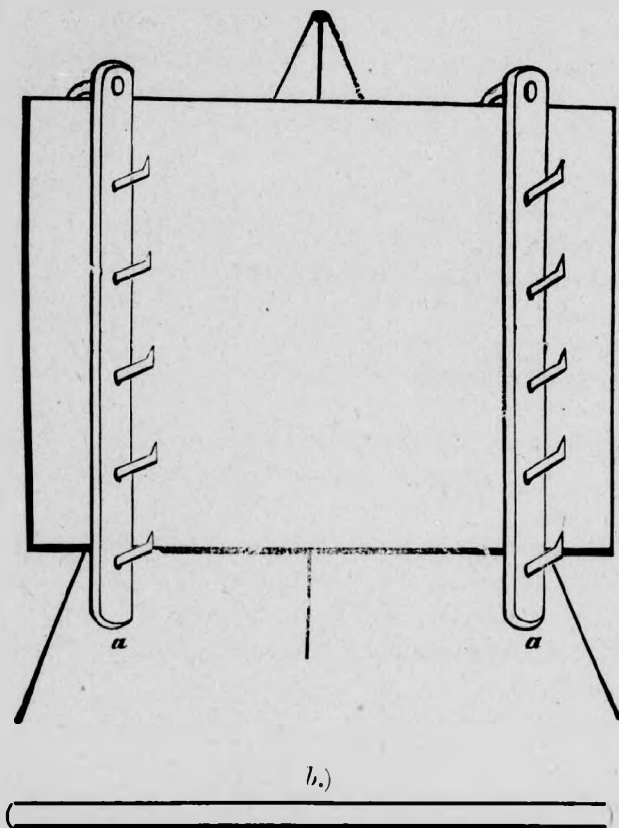
XIII. Leo pápa aranymiséjére Péter-filléreket adtak a gyergyói r. k. főesperesi hivatalhoz közvetítés végett:

Gy.-Szt.-Miklós örm. sz. lívek 9 fít. — Gy.-Csomafalva 8 fít 29 kr. — Gy.-Tekerőpatak 5 fít 25 kr. — Gy.-Ujfalu 15 fít 60 kr. — Gy.-Szárhegy: 10 fít. 52 kr.

Füösszeg: 116 fít 12 kr. mi nov. 26-án, a ft. püspöki hivatalhoz, ö Szentségének való kegyelmes felterjesztés végett fel is lett küldve.

— (**Józsa Sándor** gyergyó-ditrői tanító **számoló-állványa**. 2 db. fogasszerű **lécből** áll, $(a-a)$ melyek használat alkalmával a táblára lesznek akasztva.

Minden táblés 2 szegre 1—1 lécből áll. E lécekre rakják ki a kockákat stb.) Eszámoló állvány-, és a hozzá alkalmazott számoló eszközök segítségével a népiskolai számtan egész könnyűséggel kezelhető. A tanítónak az összeadás, kivonás, sokszorozás, osztás vagyis a 4 alapművelet tanításánál nagyon keveset kell beszélnie, mi egészségi szempontból igen lényeges körülmény. A számtanok minden mozzanatát oly kézzel fogható természetességgel lehet ezek közvetítésével bemutatni, hogy annak felfogása a gyermekekre nézve, ugyszólván, semmi nehézséget nem okoz.

Miután ez eszközökről többször megemlékeztünk, kötelességünknek tartottuk t. olvasóinknak bemutatni.

Szerkesztő.

— **Beküldetett**: Szüts és társa egyházi szerek műintézte és gyára Budapest szent. Ferencziek bazárja 16 sz. a napokban kiadott: „Időleges közlemények” 4. száma alatt **Egyházi szerek Árjegyzékét**, amely úgy a diszes illusztrációk, valamint a felsorolt tárgyak sokasága miatt az e nemű dolgokat beszerezni olajtó közönség, de leginkább a fl. papság figyelmébe ajánlunk. Az árjegyzéket kívánatra a cég bárkinék bérmentve megküldi.

„AZ ERÉNYEK GYÖNGYE.“

Irta *De Doss Adolf* J. T. atya, a 4-ik kiadás után németből fordította

Dr. VASS ALBERT.

A felsőbbség jóváhagyásából kiadja: P. FELICIÁN. — A mű 20 ivre terjed 8-adrétben, 38 fejezetre oszlik, melyben az erények királynéja, a szűz tisztaság, megható módon tárgyalatik. A dicséretet az olvasókra bizzuk.

A díszes kiállítású mű:

Ára 50 kr.

Előfizetheti: Gyergyó-Ditróban, (Csikmegye) „Az Igazság“ szerkesztőségénél, valamint Budapesten, Zöldfa-utc. 43. sz. a. „Hunyadi Mátyás“ irodalmi intézetben.

„A PÁLYAVÁLASZTÁS“

szenlélve a hit- és ész világánál. Gondolattöredékek, fontolgatások, tanácsok, megfontolásul a képzett ifjúságnak. Irta: *De Doss Adolf*, jézustársasági atya. A második kiadás után németből fordította:

Dr. VASS ALBERT.

Kiadja: P. Felicián.

E mű 38 fejezetre oszlik s röviden bár, de mégis kimerítően körvonalazza az ember rendeltetését, s a pálya lényegét, egyáltalán: miben áll az, mily sok függ attól, mily nagy haszon árad egy jól választott pályából nemcsak az egyesekre, hanem az emberiségre is; azután az egyes pályákra (jogi, orvosi, tanítói, katonai s főleg papi) tér át, nem feledve még a kereskedelmi állást sem, s rámutat az öröm és örömekre, melyekkel azok járnak, s a ezérra, melyre irányulnak. „a jövőnőt keressük, futurum inquirimus.“ Végül különböző eszközöket ad az ifju kezébe, melyek gondos felhasználásával megejtheti, és pedig üdvösen, pályaválasztását. A mű 15 ivre terjed 8-ad rétbén. Egy díszes kiállítású példány

Ára 50 kr

Előfizetheti: Gy.-Ditró (Csik-megye) „Az Igazság“ szerkesztőségénél, valamint Budapest, Zöldfa-utc. 43.sz. a „Hunyadi Mátyás“ kath. irodalmi intézetben.

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATHOL. TANÜGYI HAVI KÖZLÖNY.

Ára egy évre 2 fit 20 kr.

A lap tisztá jövedelene egy árvaláz javára van szánuva.

Felelős szerkesztő: P. FELICIÁN áldozár.

1887. november. II. szám.

(17.)

II. évfolyam.

Egy régi kérdés megoldás nélkül.

Irta: Gáspár István.

Számtalan alakban volt már ismételve, hogy jelen századunkban a tudományosság merészen, óriási léptekkel haladott előre, amnyira, miszerint bátran el lehet mondani, hogy a tökélyesedés eszméje nemesak vezényfényként világított előtte, hanem az elmaradás veszélyének rémalakjában kísértétként kergette is. A magyar nemzet történetében az 1880—1885-ig terjedő időköz nemesak egy századot képvisel; de különösen a hetvenes évek mozgalmában amnyiféle eszméáramlat öntötte el a nemzet életét, a haladás megtestesítésének amnyire rossz s változó gondolatába bonyolodott, melyből menekülni több évtized küzdelmének árán is nehezen fog sikerülni. A nemzeti élet majdnem minden oldalára vonatkozik ezen állításunk, de különösen áll a népnevelés, a tanügyre nézve, melyet pedig századunk gondos figyelmének világító tanbizonyosságául hirdetnek. Nézzük hogyan.

Az említett hetvenes évekről áll leginkább az, hogy az újra ébredett s önállósított magyarország nemsokára a külföld ferde nézeteinek álmába elmerülve, a szabadság fogalmát a minden magasabb, Istenre irányuló eszmének elvetésével összekötve, alattvalója lett a legnagyobb zsarnoknak, a liberalis rendszernek. Ezen rendszer

befolyása oly nagy volt, hogy még Br. Eötvöst, az akkori cultus-minisztert is, ezen különben irataiban, szavaiban, egész lényében tiszta katholikusként látszó, mély emberismerettel félruházott láng-észt is, az iskola „felekezeti-telenség“ aláírása és kivételére készítette. Nem is kell mondanunk, hogy e „felekezeti-telenség“ a vallásos nevelés eltörlésének ezélatosságát hordá magában.

Az állapotok ezen változásának, illetőleg ezen szédelgő actiojának a reactioja a kath. érzelem és önvédelem erély és fellépésében nyilvánult, s magával hozta a felekezeti iskolák emelésének buzgalmát is, hogy úgy a vallástalan rendszerrel minden téren versenyzhessen s eredménytelensége miatt el ne nyomassék. De ez csak egyik gyümölese volt.

Ezenkívül egy egész irodalmat teremtett, hol lépni látjuk mind a két rendszer lovagjait, rakásra hordva a legkülönbözőbb eszméket, melyek mindannyian „a népnevelés“ ezége alatt egyszerre egy nemzetet akartak reformálni. Mindezek közül mégis végre — diésekvés nélkül mondhatjuk — győzelemmel vonult és váltott ki az, mely a vallás-erkölesi erény ápolást a népnevelés egészséges fejlődésének föltétlenül vitatta le.

Csak most az a kérdés vajjon ezen, a népek történelmében megjegeezedett igazság vezérelve nyert-e fontosságához méltó alkalmazást? beoltatott-e az iskola és népnevelés életébe, úgy, hogy a vadkinövések fejlődését megakadályozza?

Meglehet, hogy nagyon sok helyt igen, ott t. i. hol a tanító, az iskolának ezen valódi lelke, a mély vallásos lelkesültség melegével árasztja el azt a testet; de hasznosságának megfelelő súlyjal és indokolt szükségességével még annyira semmiképen nem, hogy nyugodtan fordíthatnok figyelmünket másfelé. Midőn tehát kijelentjük, hogy a liberalis lázból való felgyógyulás még ily rövid idő alatt be nem következhetett s daczára annak, hogy a hetvenes évek fuvalma süket-némasággal a légből kezd merülni s a kór symptomái közt beteg ténynek lett constatálva; egyszersmind ismételni szeretjük, mint gyógyító orvosságot, a vallás-erkölesös nevelés mindazon előnyeit melyek azt az iskola keretében több színezettel alkalmaztatván, önkénytelenül kísérik. A kérdés régi, de gyakorlatban még

megoldva nincs, s ma midőn a tanügyi lapok még „a legkisebb játékszer“ körül is oly odaadással vitatkoznak, kérdésennek minden alkalommal való felvetése, lehet talán némelyekre nézve unalmas, de semmiképen sem fölösleges. Mi tehát az iskola vallás nélkül, vagy annak szűk térére való szorításával?

Az iskolázatásnak, különösen a népnevelés tekintete alatt, koránt sem lehet ezélni a sokoldalú ismereteknek kényszereszerű beoltása, terjesztése. Ha ugyanis a népnevelés terén is alkalmazzuk azon régi elvet, „nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk“ nó ez akkor meglehetősen rövidre húzza össze azt a soktantárgyú széles kört, melylyel a szegény, utczáról befogott nebulonak fejét belülről fészegetik. Nem azt akarjuk mondani, mintha az államtan, természettan, az x—y-as egyenletekkel díszített mennyiségtan ismerete, sat. sat nem volna neki szép, vagy ártalmára lenne; de föltétlen, elkerülhetlen hasznossága határozott kétely tárgya, mert míg szükségességét bebizonyítani a népnevelés tudomány kivánalmak bármily fokozásával sem lehet, addig fölöslegességét eléggé bizonyítja azon úr, melyet az életrevalóság megteremtésében hátrahagy, s elnyomja azt a mi fő, a vallásosság gyöngéd uralmát a fejlődő szívekben.

Vegyük csak kiinduláspontul a székely népvizonyokat és a népnevelés kivánalmait. Ha valahol, úgy itt kell a nép kezébe egyenesen azon eszközöket szolgáltatni, s azon életelveket terjeszteni, melyek a megélhetés megkönnyebbitésére irányulnak. Nem tartozik hozzánk a túlnépesedés és a zsibbasztó nemzetközi viszonyok okozta kivándorlással hozni kapcsolatba tételünket, de mint tiszta tényt felemlíteni tartozunk, hogy e népnek sokoldalú sülyedése az iskolai nevelést és helyes irányadást föltétlenül igényli. És mi tekintetben különösen?

Ne féljünk kimondani, hogy a vallásos szellem édesen lengő füvalmának eltünése az, mely a nép életéből a megelégedés áldásos nyugalalmát elrabolta, s oly térére ragadta, hol vágyainak kielégítésére az anyagi szükségletek hiányzanak. A valláson alapuló alázatos egyszerűség helyét az igények túlfeszítése s a nagyravágyás kínzó nyugtalan kapkodása, s minden lehetséges élvezetek kimerítése foglalta el. S mivé lett ez a kedves nép, melynek eddig lelkiülete

tiszta tükör volt, s melynek érzelmeiben az emberbaráti szeretet s a szép lelkesültség hullámozott; melytegyszerű okos értelem, természetes humora oly vonzóvá tett, s mely kevésre szorított ártatlan élvezeteivel a sors csapásaiban — az isteni akarat és jószág elgondolásával — sokszor Jób-ként szenvedett, s a halhatatlanság vigasztalásával oly könnyen megelégedett? Hogy ilyen volt, azt még egyeseken fel lehet ismerni; mert az erős lélek szép tiszta vonásait bármily szenvedély, miként a márványszobor rovatkúit az idők zivatara, könnyedén le nem törülheti; de éppen azért a romlásnak jele annál szembetűnőbbé lesz rajta. A halálos betegség kinja sokkal szivetrázóbb, mint maga a halál.

S valóban, hogy a székely nép erkölese romlásnak indult, igen nagyon bizonyítgatni már túlhaladott álláspont is lett. Ments Isten, hogy ezt az iskolának akarjuk bármily tekintet alatt is tulajdonítani, annál is kevésbé, mert itt az iskolák parochialis jellege soha erősen megtámadva nem volt, és azt nem is kell várnunk; hanem azon legyünk: általánosságban a vallásos népnevelés lépjen közbe, s állítsa meg a népet azon az uton, mely őt okvetlenül törpévé és a satnyulás veszélye felé vezeti. Vagyis, egyszóval mindazon közegek, melyek a vallásos érület fejlesztésére hivatvák, azon fönséges elvek életbe léptetésére szenteljék életüket, melyek a vallás és tiszta erkölessel képezik egy nép boldogságának leglényegesebb elemeit.

Az iskola ugyanis, mint a nép maga, soknak érdek-körébe tartozik. Az iskolához fűződik az egyház, az állam, a szülő és tanító legfőbb érdeke. Ha ezek közül mindenik vagy megfelel a jogát kísérő kötelemeknek, a mint tartozik, akkor, de csak is akkor lesz megoldva azon régi kérdés, miért igényli a népnevelés a vallásos irányzat vezérfényét és eszméjét? Az iskola a Szentlélek által támasztott intézmény, melyet az egyház, az állam, a szülők és tanítók bérbe venni és művelni tartoznak. Hogy mily sorrendben és mily rájok nehezede kötelességgel röviden át fogjuk tekinteni.

(Folytatása következik.)

A tanulók oktatása az isteni tisztelet gyakorlására.

(Folytatás)

A hitelemzői nevelésnél nagy jelentőségű dolog az, **BB)** hogy a tanulók az **istenti tiszteleten** hogy és mint vegyenek részt? Azért főleg arra törekedjék a hitelemző, hogy tanítványával jól megértesse és szívökbé vésse *a)* a szt. mise és más szt. ténykedések magasztosságát, czélját és hasznát: *b)* Isten igéjének hallgatását és követését: *c)* az egyházi ünnepeken, körmenetek stb-ien való részvételt: *d)* a vallási gyakorlatokat u. m. egyházi énekeket, szent-ségimádást és más jámbor eszelekedeteket.

a) Az isteni tisztelet gyakorlása a szent ténykedések legmagasztosabbjában a szt. misében való részvétben van. Miért is okvetlen szükséges kifejtenuik tanítványainknak azt, hogy a szt. misében maga *Jézus Krisztus* van. Ő maga ténykedik ott s osztja kegyelmeit a hívőknek, mivel a szt. mise a golgothai áldozatnak valóságos folytatása. Így aztán elérjük azt, hogy tanítványaink az isteni tiszteletet mindig magasztos dolognak tudják és tartják s azon buzgón óhajtanak önként is részt venni.

A nyilvános isteni tiszteletnek a kisdedekre ép úgy, mint a felnőttekre nézve hármias czélja van: 1) hogy Istennek buzgón szolgáljanak: 2) hogy belső vallási érzületüket külsőleg is nyilvánítsák. 3) azt magukban s másokban gyakran fölébresztsék.¹⁾ Hogy a hitelemző ehármias czélt elérhesse, elkerülhetlenül szükséges, hogy a tanítókkal és szülőkkel karöltve iparkodjék tanítványait mind az általános, mind pedig a különös isteni tiszteletbe bevezetni, minthogy ez az egész emberre képes hatni: kötelességünk tehát a gyermek elméjét, szívét és akaratát az isteni tiszteletre *előlegesen képezni*, előkészíteni, hogy így ezzel reájuk állandóan hatva nagykorukban is tudják mit kell tenniük. Hogy sok felnőtt az isteni tiszteletet kerüli s elhanyagolja, annak oka legtöbbször a vastag tudatlanság — ennek pedig a jó hitelemző buzgó működése által utját állhatja az *istenti tisztelet* s főleg a szt. mise magasztossága, czélja s hasznainak magyarázatával.

A *szent mise-áldozat*, mint az összes isteni tisztelet központja első helyen áll. Émeltogva az iskolás gyermekeket is, mihelyt eszökkel élnek, tehát körülbelül 6—7 évesek, ezen legszentebb ténykedéssel meg kell ismertetnünk s az abban való részvételre vezetnünk. Föl kell fejtenünk a szt. mise *a)* *magasztosságát*: mi lehet magasztosabb, mint az, hol Isten van s működik: a szt. misében pedig Isten — Jézus — maga van jelen teljesen s működik, tehát az a legmagasztosabb szt. tény. *b)* *czélját*, mely abban áll, hogy az emberekkel közölje Isten véghetetlen kegyelmeit s az üdvösség utját ez által megkönnyítse; *c)* *hasznait*, mely a következőkben van: 1) a szt. mise folytonosan szemünk elé

¹⁾ Hirscher „Katochetik“ I. kiad. 519—523 l.

állítja valósággal *Jézus Krisztust*, emlékeztet az ő végtelen érdemű halála és áldozatára s az *Oltáriszentségben* való buzgó imádlására: 2) *engesztelő áldozatul* mutathatjuk be bűneinkért, *köngyörgő áldozatul* szükségünkben, *hála áldozatul* a vett jökért, s *dicséret áldozatul* Isten tiszteletének és imádlásának gyarapítására; 3) folyton növeli bennünk a *hítet* ezen szent titok iránt, a *reményt* Isten kegyelmének és az öröküdvösségnek megnyerését illetőleg s a *szeretetet* úgy az iránt, ki egyszülött fiát adta értünk, mint az iránt, ki anyyira szeretett minket, hogy a világ végeig naponkiint a papok által meg akarta újítani a kereszt-áldozatját; 4) a kegyelmek által, melyekben részesít, megszerzi a buzgó résztvevőnek mind azt, mire szüksége van lelkileg s testileg is, ha üdvös.¹⁾

Ezekben leli mély paedagogiai és valláserkölesi indokát a magyar püspöki karnak az 1877-ik évben kiadott tanterve, melynél fogva **a katolikus jellegű iskolákat** arra kötelezik, hogy „*mindenütt (elemi és felsőbb iskolákban), hol ezt a körülmények megengedik, a reggeli tanítást szent mise előzze meg, melyen a tanítók tanítványaikkal együtt jelen legyenek.*”²⁾

Ezekből világos, hogy ma a tanulóknak templomba vezetése, (minden tanító saját osztályát) nem szokás, hanem *kötelesség* és pedig nemesak vásár és ünnepeken, hanem *hétköznap is*. Igen füresa és okatlan eljárás az, hogy némely kath. iskolaszék a kiadott püspöki rendszabályok daczára, azok negligálásával a tanulóknak minden kellő indok nélkül betiltja a hétköznap templomlátogatást, illetve oda vezetését — ily eljárás a legelőbb illetékes hatóság pofonütése. Csodálatos dolog az oly helyen, hol ilyesmi agitatók merülnek fel, melyek csak rosszat fognak szülni, hogy az illetékes plebánus-elnök belenyugszik egy testületnek helytelen intézkedésébe, mely által egy felsőbb kör nagyon is megsértetik.

Hogy a szent mise hallgatása a kellő gyümölcsöket megteremje, tanítványaink részére a következőkre ügyeljünk:

1) A hitelenző az osztálytanítóval egyetértőleg igyekezzék a tanulókat kellően előkészíteni. Azért többször elmondja nekik, mily szükséges, hasznos és üdvös szent misét ájtatosan hallgatni; hogyan kell párjával templomba menni; a be- és kimenetelnél mint kell magokat szenteltvízzel meghinteni a tisztaság s ártatlanság ohajtására; hogyan hajtsanak térdet a főoltár előtt s kerüljék a esendzavaró s illetlen topogást és zajt; hogyan kell beülniök a padokba s onnan kijönni; mikor kell az iskolába egybejönni s onnan rendbe párjával osztályonként templomba menni.

A hitelenző szoktassa rá a gyermekeket, hogy se korábban, se később, hanem a kellő időben jelenjenek meg az iskolában; ott ne fussanak, se pedig a templom előtt ne játszdoljanak.

2) A fegyelem levén mindenben védészköz, azért igen szükséges, hogy minden osztályt saját tanítója vezessen a templomba, élén álljon s mindig velök

¹⁾ Fonyó: Hitelemzéstár 211 l. — 1885.

²⁾ Népiskolai ügyre vonatkozó rendszabályok. 1877. 11. l.

legyen. Nincs rosszabb dolog, mint mikor a tanuló látja, hogy a tanító jobban szereti a mulatóhelyek felkeresését, vagy a lenyelést — ahelyett, hogy vele idején templomba jőjjön s példát adjon. Nagy dolog a fegyelem s jó példa mindenütt, de főleg a nevelésnél az iskolában, azért jól vigyázzunk, nehogy ez ellen legkisebbet is vétünk, mert sajgón boszulja meg ez magát. Azért ínt az Ur is: ¹⁾ „*Íj annak, ki botránkoztat*“ (jó példát nem ad). A fegyelem fenntartására az iskolában is, mint a templomban felügyelőt nevezünk ki, a legjobb tanulót, ki jó viseletű is, de mikor a templomban vagyunk, akkor a tanító maga örködik ott. Kellő fegyelmet tartani nem csekély feladat; ehhez nagy türelem kell, de aztán van is ám haszon belőle.

Ha a tanítónak, vagy hitelemzőnek a templomban kell némely rendetlenkedőt megintenie, az legyen mindig egy komoly tekintet, megszólítás vagy megérintés, anélkül, hogy boszút mutatna arczán.

A rendetlenkedőket templomozás után észszerűen meg kell fenytíteni az iskolában, és soha sem a templomban.

3) A fegyelemmel párosítani kell *A) külső B) belső* áhítatosságot is a szt. mise és más szt. ténykedések alatt. *A) A külső áhítatra nézve:* a) figyelmeztessük a gyermekeket arra, hogy a templom *Isten háza* s ott nem szabad beszélni, nevetni, széttékiutgetni s másra, mint egyedül Istenre gondolni. *b)* A gyermekeket isteni tisztelet alatt folytonosan foglalkoztatni kell imádság és énekkel; megmondjuk, hogy pl. olvasó-misén mondják el az olvasót vagy más ismert imákat többször s figyeljenek a ténykedő papra. Helytelen azon eljárás is, hogy sok tanító folyton énekeltet a tanulókkal: változtatásan kell őket foglalkoztatni: így félmiséig énekelnek s azután csak imádkoznak, mert különben mikor felnőnek, csak *bámulnak* a templomban, de nem imádkoznak. Nem akarom én lezáfogni: azt a régi mondást, hogy „aki énekel, kétszeresen imádkozik“ de az bizonyos, hogy a gyermek mikor énekel, sőt bizony más is, nem sokszor figyel a belső áhítatra s a szavak jelentésére annyira, mint a hangok kiejtésére. A tanulókat tehát nem csak ének, hanem imádsággal is kell foglalkoztatni a szt. mise alatt. *c)* Adjunk kellő utasítást tanítványainknak az imakönyvek használatára s a templomban való magatartásra, ülésre, térdelésre s állásra. *d)* A felnőttek példája a leghatásosabb eszköz a gyermekek külső áhítatosságára. A felnőttek pedig olyanok milyeneknek neveltük: vigyázzunk tehát kezdetben a kisdedeleknél. A hitelemző s tanító, ki a fontos munkában segít, adjon maga jó példát a külső áhítatosságra a szt. mise és más isteni tiszteletek pontos látogatása által. A gyermek csak akkor vesz ájtatosan részt a szt. misében, ha mindenütt nagy áhítatot lát. A hitelemzőnek azért különös gondot kell fordítania az *oltár-szolgákra* (ministrans), hogy azok a szt. szolgálatot kellően végezzék.

A külső áhítatossághoz tartozván a **ministrálás**, azért itt pár szót szólunk erről is, annál is inkább, mert itt sok hiány van — lehet mondani — minden

1) Már. XVIII. c. 7 v.

iskolánál. Az oltárnál szolgálni s a papnak a szt. ténykedéseknél segédkezni magasztos dolog. A szolgálatttevő hasonló az angyalokhoz, kik láthatlanul, de valóban, az oltár körül vannak s leborulva imádják az isteni Barányt a legsz. oltáriszentségben. Azért figyelmeztessük a tanulókat a ministráció betanításakor arra, hogy a szt. mise kegyelmeiben első sorban a szolgálatttevők részesülnek s mily nagy jó származik abból: továbbá az oltár a Golgotha, hol *Jézus* a kereszten feláldozta magát, tehát oda a legbensőbb örömmel és vágygyal szabad csak menni. A rossz viseletű s esztalan gyermekek eltiltatnak az oltár-szolgálatától s más ünnepélyekkor szükséges ministrálástól: ez által azt is elérjük, hogy a jóságban iparkodnak előhaladni s valóban buzgókká lenni. A jól nevelt ifiu nagy korában sem feledí, se nem szégyenli a ministrálást. Sok szép példa van erre főleg a főrangú családoknál, pl. a b. e. *Gr. Cziráky J.* udvari papjának rendszeren ministrált; *Már Tiradar* ny. őrnagy és Sz. F. r. confrater ur Fogarásban nemesak rendszeren ministrál, hanem a directorium forgatást is pompásan érti. Ez a jó nevelés drága és áldott eredménye!

A *ministráció betanítására* a következőket jegyezzük meg:¹⁾ a gyermekekkel már a II. osztban elővételjük az illető könyvet, felnyitattjuk s megfigyeljük mindenkinél (t. i. a fiuknál csak meg van-e? s ha igen, lassan, szavanként, többszörös utámondás után betanítattjuk, leíratjuk, magyar hangzás szerint s házi-leckéül is felhagyjuk. Nagyon füresa dolog az, hogy általában iskoláinkban alig egy-két tanuló tud ministrálni. Ennek egyenes oka az, hogy nem fordítatik ezen földolagra kellő gond, azért igen szükséges, de a püspöki rendelet szerint kötelesség is, mint tananyagot²⁾ azt az egész osztályokkal betaníttatni s ismételtetni.

P. Felicitás.

(Folyt. köv.)

Néhány szó a szülőkhez

(nevelési szempontból.)

Midőn a Teremtő Ádámnak társat, feleséget adott Évában, ezen isteni tény által megalapított a család és társadalom nagy épülete. A család, a társadalom tehát isteni mű. De vajjon mi lehet az, mi a család és az ezen épült társadalomnak, mint isteni épületnek tartósságot eszközöl? A ker. vallás egyedül.

Ez az, mi megszelidíté a vad népeket s nagygyá, igazán műveltté tette a nemzeteket. Ez a család s társadalom talpköve, alapja, mely ha megrendült: a család s társadalom pusztul, elvesz.

Megtörténhetik, mint fájdalom már többször meg is történt a történelem taubizonysága szerint, hogy a társadalom biztosító alapja — a vallás — sarokba

¹⁾ Újabb magyar kiejtéssel megjelent többféle ministráció-kiadás.

²⁾ Népisk. ügyekre vonatkozó r. 1877.

szorítottott, mellőztetett, elferdítettett, szóval szükségtelenek kezeltetett, de azok, újból a történelem bizonyossága szerint, kik a család és társadalomból a vallást kiirtották — a borzasztó eredmény szemlélésekor feljajdulnak s bünbánólag kiáltottak fel, belátva az emberi ész tehetetlenségét vallás nélkül — „Igen, igen, — igaz, mit a kath. egyház mond: vallás nélkül nem állhat fenn a társadalom, nincs biztonság!”

És vajjon hányszor ismétlődött ezen elismerés az egyház áldásos működése óta? Minden században ezerszer és ezerszer. És ezen elismeréssel adóztak egyszerű polgárok, adóztak tudósok, adóztak fejedelmek és állam-bölesek. Ha azt akarjuk tehát, hogy a társadalom erős, szilárd legyen, mire kell törekednünk? Vallásos polgárokat nevelni a társadalomnak.

De ki adja a társadalomnak a polgárokat? Kiknek gondja alatt ver-gyökeret s fejlődik a vallás-erkölesség szép erénye? Nem másoknak mint a szülőknek gondja alatt. A szülőktől függ tehát a polgárok erkölcsös, vagy erkölesszelen volta s következőkép a társadalom boldog, vagy boldogtalansága. Igaz, hogy vannak iskolák s nevelő-intézetek, de ezekben a szülők által elhíntett s talán már ki is kelt mag csak tovább fejlesztetik. A mely irányban neveli a szülő gyermekét, oly irányban fog az később is maradni. S ha ez úgy van, Isten és haza szigorúan hi fel minden szülőt, hogy szülői kötelességéről meg ne feledkezzék: meg ne feledkezzék, mert a gyermeki szív olyan, mint a hajlékony viasz, mely mindenféle alakot felölthet zsenge korában, de ha egyszer valamely alakot már felvett, azt később, megkeményedve, nehezen tudja megváltoztatni; olyan az, mint a kertben tenyésző kis fasarjadék, melyet míg gyenge minden-féle lehet hajlítani: görbén is nöhet, egyenesen is, de ha görbén talál nőni, mint *Paulai szt.* *Vincze* mondja — nem a fa, hanem a gondatlan kertész az oka: így a gyermeki szív terle kinövéseinek is a szülő az oka. Azért mondja *szt. Ágoston*: „*Ti szülők! apostolai vagytok gyermekeiteknek, hűzátok pedig templomok és ha mi tartozunk ríggázni rajtok, számot adni az ő lelkeikről, mennyei el inkább tartoztok ti atyák! anyák! lékre különösen hízott az ő nevelésök.*“

A társadalom nyög a szülők által okozott hibák, kinövések alatt, melyek erkölseink egyszerűségét tönkre teszik, tisztaságát beszenyezik s általános följajdulásra kényszerítik a józanul gondolkozókat, kik a jelen körülményekből ítelve sötét jövő képét látják maguk előtt a társadalomnak. Vajjon fölemelkednek-e valahára a szülők, nevelési hivatásuk magaslatára? Felfogják-e azt, hogy egy nemzet reményvirágai vannak kezeikben, melyek hogy gyümölesöt hozzanak, jó ápolást igényelnek. Igen, mert a virágoknak gyümöles nélkül kevés az értékük, legyenek bármily szépek, ha leszakíthatnak rövid a szépségök és életök. A nemzet reményvirágai is, ha az erkölestelenség számunjától letiportatnak, csak pohárbeli virágok lesznek, melyek nem sokat érnek. Az ilyenektől gyümölesöt nem várhatunk, tőlük semmi jót nem remélhetünk, remény nélkül pedig oh mily szerencsétlen minden!

Vannak szülők, kik szülői kötelemüket híven látszanak teljesíteni, mindig csak jót igyekeznek gyermekeik szívébe esepgetetni szavuk és példájuk által, rossz társaságtól óvják őket: de midőn gyermekük olvas vagy foglalkozik, eszükbe sem jut utána nézni, mit olvas, mivel foglalkozik? Ne gondolják a szülők, hogy a gyermekek mindig csak tankönyvet s jót olvasnak, mert ha reájuk nem ügyelnek, ezeket minél ritkábban olvassák: hanem kapnak a mostani század ugy nevezett „szépírodalmi termékeihez”, pedig oh mi sokszor nem szép, hanem megvetendő szennyes munkák azok. Főleg a regényolvasás a mai ifjuságnak szokott foglalkozása elannyira, hogy a tanuló tanulásra szánt idejéből nem egy órát lop el, esakhogy regényt olvashasson. A nem tanuló pedig nappalát, sőt még éjjelét is neki szenteli, s a szülő ezt megengedi, mert hisz abból sokat tanul s művelődik, gondolja. De mit tanul az ifjuság a regény olvasásból, tejetegessük-e? Nem! Feleljenek erre mindazok, kik tudják, mily sok bünt tanultak a rossz könyvekből, miket, ha azokat nem olvassák, tán soha sem ismertek volna meg!

Ugyan mi is a mai regény-írók legtöbbször igyekezete? Pénzt keresni. Demoralizálni a társadalmat, oly műveket írván, melyek tele vannak sensation eszményekkel, tarka kalandokkal, érdeklésítő helyzetekkel, a legaltalibb bűnöknek a legmeztelenebb festésével mindennel, mi a szemérmet, a valást, az igazán szép iránti fogékonyságot előli, az erkölcsi érzületet megkérdésíti: csak a fantasiának, az idegeknek nyújt folytonosan izgató tápanyagot, hogy repüljön az élet s hervadjon a talán már letörött virág hamarább. Ilyen a mai regény-esarnok, tehát mit tanulhat belőle az ifjuság? Megtanulja bámulni a bűnben az ügyességet, a kalandszerű élet képzelt kellemét, a bünt s az erkölcsi terén a veszedelmet. És ez nem is lehet máskép, mert a mai frivol regény-irodalom terjesztője a vallástalanságnak s töförekvése, az embert Isten eszméjétől elválasztani. Sokan nem látják be a veszedelmet, nem „mert a sötétség fia az ok nemekben okosabbak a világosság fiaínál,” oly bámulandó szép rózsabokrát képesek festeni, hogy a szemlélő nem veszi észre a tövénél lappangó kígyót, életének gyilkosát. Mondják tehát, olvasson a gyermek, művelődjék, hisz okos emberek irták azokat, olvasson! rendezze be jövőjének irányeszméjét az okos emberek leghelyesebb tapasztalatai szerint. Olvasnak is, nem kell arra nagy ösztönzés. De hát hogy járnak? megmondom: Indiában van egy virág, a méhek a legédeesebb, a legszebb mézet szívják belőle, de az emberek, kik belőle esznek, rögtön meghalnak. Oh lány fiatal veszíti el nemesak lelki, hanem testi életét is a regények édes, de mérges méze miatt! Nem gyermeknek való a kés: nem az ifjuságnak való a regény — mert halálosan mérges.

De miért is irnak a regény-írók ugy, a mint irnak? könnyű eltalálni. A túlesigázott és eszmékben gazdag művek kapósak, tehát több a jövedelem az ilyenek után. Továbbá az írók közül sokan, fájdalom, tán igen sokan a materialismus és rationalismus elveinek hódolnak, tehát már elveiknél fogva ostromolják a vallást, egyházat s papságot, mivel elveik az erkölcsi örök elveivel össze nem egyeztethetők. Az erkölcsstan korlátokat szab a

roszra hajlandó ember elé, az erkölestelen író pedig szabadtért enged a hünnök, ha más okért nem, csak azért is, mert nagyobb közönséget nyer meg magának — s nagyobb a haszon. Az effélék aztán meg is teszik hatásukat a társadalomban. Megtanítják az egyéneket az utakra és módokra, mikép lehet felebarátunkat vagyónából megfosztani, a barátságot önjavunkra kiaknázni, a honszeretetet önérdek alá vetni, a vallást, az erkölesöt oly eszméknek tekinteni, mint melyek a „felvilágosult“ (?) kor keretébe nem valók.

A regény fantasticus képeivel megtömött ifju, kilép az élet színpadjára s ott is regényt követel a rendesen legördülő időtől; mindent rózsaszinben lát és ohajt látni s ha az élet rendes folyása szerint a fájdalom prózájával találkozik, beáll a csüggedés, majd a kétségbeesés s végül az *önnyilkosság!*

Haza! hol a te remény-virágod?

Kedves szülők! ha még oly szerencsések vagytok, hogy magzataitokon, miut erkölesi halottak fölött nem kellett sirnotok, ha még nem voltatok kénytelenek öket büntető törvényszék előtt látni, ha még nem kellett fájdalom-könyveket hullatnotok korán sirba szállt reményetek fölött: hogy ily keserü napra soha se ébredjete, idejekorán vigyázva neveljete. Nézzetek pontosan utána fiatalok s leányotok mit olvas? Dobjátok tüzre, ha házatoknál rossz könyv van, mert méreg az, mely gyermekeiteket megöli. Félre a közömmel s fogjátok fel a helyzetet! míg ezt nem teszite, míg az ébredés lobogóját ki nem tüzzük, addig virulásra, jobblétre ne számitsunk, mert: „minden ország talpköve a tisztá erköles, mely ha megvész, Róma iedöl s rab-igába görnyed!“

Szekeres János.

A gyümölcsfaterenyésztés köréből.

(Vége)

A tavasz közeledtével elérkezett a magvak vetése s fiatal fäcskák átültetésének ideje, mi mindenkor meleg, napos időben végzendő. A gyümölcsfaterenyésznél nem az a művelő cözlja, hogy csak ideig-öráig termő fákat ültessen, hanem hogy ha már ő maga nem is élvezhetné társdaga gyümölesét, legalább utódjai élvezhesék azt. Ép azért az újonnan beültetendő fäcskákat jól meg kell vizsgálni a vételnél s átültetés előtt. Csak megbízható fäiskolákból szerezzünk esemeteket, olyanokat melyek egyenes, elég vastag törzsszel bírnak. Az átültetésnél körültekintő eljárás igen nagy befolyással van a fá jövő életére. Mindenek előtt azon helyen, hova a fát ültetni akarjuk felporhanyítandó a föld, hogy a fejlődő gyökerek azon könnyen áthallassanak.

A gödör, melybe a fá jön, minél nagyobb, annál jobb; bár rendes körülmények közt 1 méter átmérőjűt s 1. m., mélységűt szoktak alkalmazni. Cözlszerű, ha a gödröt az ültetés előtt ássuk meg, s nyitva hagyva, kitésszük a levegő betolyásának. A be-

ültetés előtt ezélszerű, ha a fejlődendő gyökerek szaporítása céljából a féska vastagabb gyökereit visszavágjuk, akként, hogy a megmaradt gyökérrészen még 3—4 gyökérrügy maradjon. A beültetéskor a gödör fenekére jó hamus-réteget vagy trágyát helyezünk, erre állítjuk a féskát, s behányjuk a földet, akként, hogy az eddig felül volt földet alulra hányjuk. A befedés után igen jó, ha gondosan beiszapoljuk a gyökereket. Ha az átültetett fa már nemesítve lett az előtte való évben, ha törpe fát akarunk belőle nevelni, akkor a nemesített galyból, a nemesítés felett 3—4 rügy-szemet meghagyva, a többit levágjuk. A metszési sebhelyet ezélszerű oltóviaszszal bevonni. Az oltóviaszt a következőkép készíthetjük: Vesszünk 5 dgram. fehér gyantát, 5 dgram. sárga viaszt és sürtü terpentint s ezeket összeolvasztjuk, de nem láng fölött, hanem vagy parízon, vagy pedig a forró kályhán. Az így megolvadt anyagot azután hidegvízbe öntjük, s apró rudaeskákat készítenek belőlük, mely alakban legalkalmasabban lehet használni a munka alatt. Ha az oltóviasz tulkevénynek mutatkoznék, fagygyut keverhetünk hozzá. Ez a nem folyós faviasz. Van azonban egy másik is, mely hidegfolyós állapotban alkalmazható s melynek készítmódja is nagyon egyszerű. Ugyanis a folyékony faviasz nem áll egyébből, mint gyanta és spírítusból. Vesszünk p. $\frac{1}{2}$ kiló gyantát s azt egy edényben felolvasztjuk, de nem főzzük vagy forraljuk, s ha felolvadt az anyag, elveszszük a tüzről s mintegy 60 grammu borszeszt keverünk hozzá. Ez az oltóviasz napokig eláll folyékony állapotban.

Használatnál vékonyan kenjük a sebre, mely után megkeményedik s a vele bevont helyet megóvjá a levegő behatásától. Nehogy azonban nagyon merev legyen, esekély mennyiségű lenolajat, vagy $\frac{1}{2}$ deka fagygyut keverünk hozzá. A fák átültetése alkalmával a növénytől mintegy 3 centiméternyire, Sziléziában 30—40 centiméternyi hosszú, meghegyezett s alsó végével kátrányba mártott, 2 centiméter vastagságu karókat szoktak 24—25 centiméternyire a földbe leverni. Ez eljárást azért használják, hogy a képződő fiatal fagyökereket megkíméljék a pajorok (eserebogár-álea) pusztításaitól, melyek a kőszénkátrány szagát ki nem állhatván, tisztességes távolságban maradnak a fagyökerektől.

Nem lehet érdektelen az egyes áültetőkre nézve az sem, hogy vajjon mely gyümölcsnemek minő helyre ültetendők, annál is inkább, mert a fa megvétele s átültetésénél, ezt soha sem szabad szem elől téveszteni. Az erre vonatkozó tudni valókat a következőkben adjuk:

A körtefa gyökerezete lefelé törekedik, épügy, mint korona-képződése fölfelé irányul. A lefelé irányuló karógyökerezetű fákát, mint a körtefákát is, oly földbe ültetjük, hol a gyökerek akadálytalanul haladhatnak lefelé. Ha oly helyre ültetjük, hol esekély, 40—60 centryi mélységre már köves, kaviesos talaj van, mit tapasztalunk? Azt, hogy a körtefa gyors, dus fejlődésnek indul, mely tart addig, míg a karógyökér el nem éri a kaviesos talajt s akkor hirtelen szünetelés áll be a vegetációban: majd egyes száraz ágak képződnek s a fa tovább fejlődése meg van gátolva. Az ily fa élete vajmi rövid, gyümölese pedig hivány lesz. De ép oly káros a körtefákát nedves helyen ültetni. Ha ily talajban a gyökerek időmultával azon rétegbe tömnek, hol tubértekben állandó nedvesség (mint az agyagréteg feletti földben) az

ugynevezett talajvíz van: a gyökérszálak hegyei elrothadnak s ez ismét a fa vesztét okozza. Legjobban diszlik a körtefa magasabban fekvő helyeken, föltéve, hogy gyökerei elég mélyre hatolni képesek.

Az almafák már sokkal inkább megélnék a mélyebben fekvő helyeken, mint a fentemlített gyümölcsnem; minék oka abban rejlik, hogy az almafa gyökerei inkább oldalvást terjeszkednek, vízszintesebb irányban haladnak, tehát nem szükségének mélyebb talajt. A földnek, hová a fa jön, mérsékelt nedvességűnek kell lenni. Még oly helyeken is, hol a talajkéreg csak mintegy félméter vastag, jól tenyészik az alma, csakhogy ilyen esetben a földnek tápducnak kell lennie, mert hasonló viszonyok közti sovány földben a fa elesenevész. Ezzel szemben azonban nem ajánlatos a talkövér föld, mint minő a konyhakertek legtöbbször. De ha más hely hiányában mégis kényszerülve vagyunk ilyeneket használni, nagyon körültekintőleg kell eljárni a trágyázásnál, mert, ha tulerős trágyát és gyakran használunk, az almafák az ugynevezett rákba j-ba esnek, melynek már száz és száz fa esett áldozatul. A türelmetlen gyümölcsfaművelő iparkodik dús trágyázás által elősegíteni a növény fejlődését mi teljes mértékben sikerül is neki egyideig; örülve látja a dús gyarapodást az első években, de azután föllépnek a betegség symptomái, s ilyenkor találgatja a baj okozóját, mindent sorra vesz, csak magát, mint a növény trágyázóját, felejt ki. Ha a baj még eleve észrevétetik, van ellene orvoslás. És pedig akként, hogy a fa héját május-augusztus hónapokban, midőn a nedvkeringés legdúsabb, éles késsel függőleges irányban meghasítjuk, vagy kigyóvonásban megvágjuk, vagy végre keresztmetszést teszünk néhány helyen. E műtét, melyet „érvágás“-nak neveznek, a fa észak felé eső oldalán hajtandó végre. Ha már rákseb tényleg létezik a fán, mit igen könnyen megláthatunk, mert az ily seb fekete, s nedv esurog ki belőle; legezélszerűbb azt éles késsel a törzsből gyökeresen kivágni, a sebhelyet azután jól bedörzsölni vadsóskaival s fölmelegített fekete szurokkal, vagy hideg oltóviaszszal bekenjük. E haj leginkább a lágy magu gyümölcsöknel fordul elő. A csontároknál a fahéj repedéseiből mézga foly ki; e sebeket is a fent leírt módon kell gyógykezelní.

A szilva fák kissé vizenyős, tápduc talajt kedvelnek. Kiválóan tenyésznek vízi árkok mellett, a házak mögötti védett helyen. A művelt talajban is erőteljesen diszlenek s gondos trágyázással bő szüretre számíthatunk. Fordítva áll a dolog azonban, ha sovány legelőkre, magasán fekvő, száraz talajba jut a szilvafa; ilyenkor vézna koronája és sovány gyümölese lesz.

Cseresznye s diófák száraz talajt kedvelnek, de utóbbinak vastag rétegűnek kell lennie, mert gyökereik mélyre hatók.

A tavaszi időkben hajtjuk végre továbbá az oltóágak szedését, valamint a fák tisztogatását is.

Az oltó-galyagnál arra kell vigyázzunk, hogy jól kiérettek s mindenkor nemes gyümölcsfáról szedettek legyenek; az oltóág héja barnapiros, bele vékony, szemzetei jó sűrűn állók, jól kifejtettek és duzzadtak legyenek. Az oltógalyat úgy választjuk meg, hogy az két-három szemnél hosszabb ne legyen, mert a hajtások annál erősebbek lesznek, minél kevésbé oszlik meg a táperő.

A fák tisztogatása igen szükséges, különösen azok léjének ápolása. A kártékony rovarok ugyanis nagyon gyakran áttelelnek a kéreg repedéseiben, vagy bebábozzák ott magukat; a fejlődés átmeneteit e megvédett helyen élik keresztül, s amint elérkeznek a verőfényes napok, megjelennek ök is, romboló munkájuk megkezdésére, vagy hogy a szaporodásra szükséges petéket lerakják a virágbimbók belsőjébe. A madarak, a gyümölcsfák hívatott gondozói, nem mindnyájan képesek a hej alá bujt rovarokat kipusztítani, álézüket megsemmisíteni; tehát az embernek kell gondolni a fa ápolásával, amál is inkább, mert a fő haszonélvező egyedül ő. Azt, hogy a gyümölcsfákra nagy mértékben káros rovarok annyira elszaporodtak jelenleg, annak tutajdoníthatjuk nagyobbrészt, hogy nem fordították írtásukra kellő gond. A kérges fákat gondosan meg kell vakargatni, a eserepes részeket eltávolítani, mihez legalkalmasabb a most legújabbban használatba jött drótkéfé. Gondosan körül kell vizsgálnunk különösen a eseresnye, medgy és barackfákat, vajjon nem furta-e meg valamely féreg, s ha igen, a furási sebhelyet kivágni s a férget eltávolítani kell iparkodnunk, a sebet pedig madárennyvel kenjük be. Igen természetes, hogy a hernyófészkek ellen a legelkeseredettebb itóháborút kell folytatnunk: a hernyó-ollóval leszedett galyakat, fészkeket gondosan összegyűjtjük s elégetjük. Ajánlatos továbbá, különösen az almafákat a megvakargatás után gyengén mésszel bekenni, hogy ez által távolartassanak a vértetük, melyek leginkább e fákat károsítják.

M.—K.

VEGYESEK.

— **Tisztelt pártolóinkat előlegesen is, migjövő számunkban bővebben szólhatunk tudósítjuk, hogy lapunkat — annak szerkesztését, kiadását stb. sok oldalú elfoglaltságunk miatt, átruháztuk a **csik-megyei r. kath. tanítótestületre** s így jövő évtől fogva a III. év folyamot **Cs.-Somlyón** jeles, az irodalom terén érdemekkel megőszült s tapasztalt férfiak fogják szerkeszteni. A munkatársak, szerkesztőség, változások stb. sorát jövőre közöljük. Kivánjuk s akarjuk, hogy Csik-megyének ez első s egyedüli lapja — tisztelt pártfogóink érdeklődését jobban kinyerje mint eddig. Mivel az átadáskor számolnunk kell: újból kérjük a hátralékban levőket tartozásaik tisztázására, mert különben a következményekről mi felelősséget nem vállalunk.**

P. Felicián.

— **Az éhező tanulók segélyezését és gondozását** Bécs példájára Bpest is nagy buzgósággal utánozza. Ezt megyeként, legalább hol több tanuló van, nálunk sem ártana utánozni! A Salesianum intézetek erre mily kitünőleg alkalmasak, fényesen igazolja Olaszhon több nagy városa.

† **Dr. Emericzy Géza**, iglói tanítóképezdei igazgató, élte 49 évében nov. 5-én d. e. 11 ó. agyhüfűs következtében meghalt. Temetése nov. 7-én történt. Az ellunyt a tanügyi irodalmi téren sokat működött: szomorú dolog azonban az, hogy egy tekintélyes tudósítás szerint ő s z a b a d k ö m i v e s v o l t ! Az Úr legyen irgalmas lelkének!

— **Juhász Péter**, nagy-kauzσαι tanító, a betűk és számjegyek könnyű be-tanítására egy új szemléltető módot talált föl. Kívánatos, hogy a derék tanító ur lapokban vagy könyvben közölne a jó módot.

— **Merénylet egy tanító ellen**. K u l m s e b e n (Poroszország) egy anya, kinek fiát erőszakkal vitték iskolába, az osztályba rohant s papnesával a tanítót fejbe ütötte; ezt látva fia, ő is tanítójának ment s testén több kés szu-rást ejtett. Nő ha ilyen dolgok történnek ama művelt államban, hát akkor a mi Bakonyunk híre elhomályosul. — hol még a tanítót eddig ily gyalázatosan nem sértették meg.

— **Rómába!** A pápai jubileumra Magyarországról is szépszámu z a r á n d o k lat ment ki — jórészt főpapok és főurakból, kevés nő is köztük. Az indulás nov. 21-én d. u. 3 ó. 50 p. történt Budapestről. A mozgalom mindenütt óriási a kath. között úgy, hogy el lehet mondani ilyen nagyszerű pápai jubileum nem volt! Noha a pápa a szabadkőműves olasz kormány által földi javaitól megra-holtatott, mégis ő oly ur, kinek a világ hódol, mert ő Jézus Krisztus helytartója, kinek hatalma s befolyása csak akkor fog megszűnni, mikor a napé a világra — bár mint is agyarkodjanak ellenségei: Portae inferni non praevalent!

— **Agglegény-adó**. A bécsi III. ker. kérvényt nyújtott be a községtanács-nak, az iskolás gyermekek nyomorának szöba hozatala alkalmából, hogy az olyan legényekre, kik megházasodhatnak, de j o b b a n s z e r e t v é n a l e d é r é l e t e t, s nőtlenségben sok pénzt pazarolnak a nők s mulatságokra — adó vettessék ki s az fordíttassék az éhező gyermekek javára. — Ah! pompás egy gondolat a derék bécsi polgároktól. Csak rajta! nálunk is ezt érvénybe kell lép-tetni. Sok időt mult legény van, a kik képesek volnának tiszt es család ot tartani, de a „e s a l á d a p a i” ezimél és gondoknál jobban szeretik a nőtlen élet kel-lemét (?). Ilyen adó-kivetés által az a jó eredmény is elérjük, hogy sok idejét mult leány biztos kérésre számíthat, (t. i. ha pénze is van!)

— **Kápolna szentelés Ditróban**. Nov. 13-án d. e. Nsgs. és ft. S a l a m o n A l a j o s főesperes ditrói pléb. díszes segédlettel fölszentelte Jézus szt. Szí-vére, a t e k. Száva Gergely ur buzgó családja által, a temetőnek díszes s a szent Szív tiszteletének élesztésére 1700 ft. költséggel, család i sírbolt fölé emelt kápolnát. Az ünnepélyi szónoklatot P. F e l i c i á n tartotta, magyarázván: a fölszentelési szertartásokat és Jézus szt. Szívét mint a bajokban egyedüli menedéket.

— **Halottak napja Ditróban**. Mindenszentek estéjén a templomban végzett halotti-veesernye után mindkét temető fényesen volt kivilágítva. A felső teme-

töben az új kápolna előtt Nt. Miklós István hittanár remek szónoklatot tartott: fejtegetvén az ősz képéből a mulandóságot s vigasztalá nagy számú hallgatóit a föltámadás és örökkévalóság édes reményével. Másnap a szokásos szertartások a templomban folytak le.

— **Örvendetes haladás.** Hunyad-megyében újból templom-szentelés volt: ugyanis nov. 6-án Lönlhárt Ferencz püspök urunk ö Exeja felszentelte az új petrosenyi r. k. esinás templomot, melynek építéséhez tetemes költséggel kegyeskedett járulni.

— **Nagyváradra,** a mult hó végén, a trenesén-megyei árvaszéki elnök 61 tót árvát hozott le magával, hogy azokat a jó szívű bilharmegyei polgároknak nevelésbe adja át, előleges megállapodás szerint. Éljenek a derék bilhari irgalmas Szamaritánusok!

— **Tanítói fizetés** ügyében a győri tanító-egyesület az országos képviselőkhöz föliratot küldtek, melyben a következő reformok pártolására kérik: a falusi tanító évi fizetése legyen 600 frt, a városié 800. Fizetik az iskola fenntartói. Ötödéves pótlék a fizetés 5 százaléká: 30 évi szolgálat után, munkakép telenség esetén kapja az egész fizetést. Különbön tartoznak 40 évig szolgálni s csak akkor nyugalmaztatnak. A nyugdíjt fizeti az állam s az iskola fenntartó.

— **Tüske Endre,** eseklési k. tanító: „Nevelési Esmék“ ez. alatt esinás kis füzetet adott ki, melyben mély tapasztalattal bölcseléstileg fejtegeti miképen kell az erköles meleg ágját a szívet ápolni. A jeles kis füzetet ajánljuk a szülök s tanítók figyelmébe.

— **„Hitterjesztési lapok“.** Nagyváradon ft. Nogely István ur évek óta, nagy áldozat- és tudománnyal szerkeszti a „Hitterjesztési Lapok“ at, melyekből a leghitelesebb és legalaposabb tudomást szerezhetni a kath. egyház állapotjáról s terjedéséről a világ öt részén. A tudós szerkesztő ur „Missió könyvtár“ ez. alatt, évnegyedes képes füzetekben külön is értekezik a vad népek szokássiról, megtéréséről stb. Igen óhajtamó, hogy a jeles lapok s füzetek egy kath. intézetből s esaládból se hiányozzanak, mert hézag pótló s kiténö olvasmányok azok. Ajánljuk a ft. papság s t. tanítók beeres figyelmébe s pártolásába!

— **„Korunk“** ezimü jeles kath. heti lap, melyet nagy szakavatottsággal Kador Sándor ur szerkeszt, november közepén képes lap lett: a diszes kép-sorozatot XIII. Leó pápának a bécsi nunczius ur ö Exejtől küldött hiteles arczkép-lenyomattal kezdte. Ára egy évre 6 frt. Megrendelhető Bpsten VIII. ker. Mária-út 30 sz. Melegen ajánljuk e derék s most egyedüli képes kath. heti lapot.

— **„Az erenyek Gyöngye“** ez. könyv decz. elején fog megjelelni, kérjük lapunk borítékán levő hirdetést szíves tekintethe venni s a megrendelésekkel sietni, hogy nemsokára 2-ik kiadásról gondoskodhassunk. A szép könyv jeles karácsonyi s ujévi ajándék is lehet!

